

Boreczky Anna

WEHLI TÜNDE (1943–2019)

Wehli Tündét 1994 tavaszán ismertem meg, amikor másodéves egyetemistaként felvételt nyertem a Láthatatlan Kollégiumba.¹ Pályája csúcsán álló, elismert szakember volt, a Marosi Ernő által vezetett Művészettörténeti Intézet igazgatótanácsának tagja, a középkori Magyarország művészetének és az európai könyvfestészet történetének kiváló kutatója. Tanítványává fogadott. Sokat elárul szakmai elhivatottságáról, a tudás átadása iránti felelősségérzetéről és önzetlenségéről az, ahogyan foglalkozott velem. Három éven keresztül minden péntek délutánját felszabadította számomra, öt-hat órás „üléseken” töltötte belém a teát és a könyvtárból hazacipelt súlyos kötetek segítségével az ismereteket. Életre szóló csomagot kaptam tőle. Az alábbiakban részben személyes emlékeim alapján próbálom megrajzolni portréját, nem célom munkásságának tágabb tudománytörténeti keretben való elhelyezése.

Wehli Tünde a háború utolsó éveiben született, egy a Monarchiában komoly rangot szerzett család magyarországi ágához tartozó, művelt értelmiségi-tisztviselő családba.² Ahogy a családi emlékezetben él: az esztétikum és a múlt iránti fogékonyságának hamar jeleit adta, kisgyermekként, ha választhatott, szívesebben ivott porcelán csészéből, mint egyszerű üvegpohárból. Budapesten nőtt föl, családi kötelékeken keresztül ismerte és szerette meg a budai vár műemlékeit is, és bár az építészettörténet nem vált szakterületévé, a vár szinte egész pályafutásának otthonos közegét jelentette. 1970-től az Úri utcában dolgozott, a mai HUN-REN BTK Művészettörténeti Intézet elődjének (MTA Művészettörténeti Kutató Csoport) volt tudományos munkatársa, később főmunkatársa, Pecsétmásolat-gyűjteményének vezetője, és az *Ars Hungarica* szemlerovátának szerkesztője. Az Intézet kilakoltatása (az MTA Humán Tudományok Kutatóházába való 2016–2017-es átköltöztetése) személyes veszteségként érte.

Határozott egyéniségére jellemző módon már gimnáziumi évei alatt eldöntötte, hogy középkorász lesz, és érdeklődési köre valóban identitása elválaszthatatlan részévé vált. Tanulmányai megkezdése előtt egy évig gyakornokoskodott (ebben az időben

¹ Köszönettel tartozom Tünde testvérének, Wehli Emesének, valamint Tünde barátainak és kollégáinak, Fodor Adrienne-nek, Körmendy Kingának, Lauf Juditnak, Madas Editnek és Mezey Alicenak, amiért megosztották velem emlékeiket és segítségemre voltak Tünde alakjának felidézésében. Köszönöm továbbá Mikó Árpádnak és Gulyás Borbálának, hogy Tündének a Művészettörténeti Intézet Adattárában MI-C-I-237 számon nyilvántartott anyagaiba betekintheztem és hogy hozzájárultak az Intézet tulajdonában lévő fotók közzétételéhez. Tünde 2013 után megjelent művei bibliográfiájának összeállításához Bardoly Istvántól, Bíbor Máté Jánostól és Borvölgyi Györgytől kaptam tanácsokat.

² A Wehli család legmagasabb rangra emelkedett ága bárói (Freiherr) címet kapott, feltehetően ők építették a (ma szállodaként működő) bécsi Wehli-palotát. Tünde nagyapja, Wehli Károly († 1919), a Duna szabályozási bizottság mérnökeként már Magyarországon tevékenykedett.

1. Wehli Tünde (balra) és egy ismerős kislány, 1948-ban Svájcban. © A család tulajdonából

két évente indult csak művészettörténész képzés az egyetemen), bejárta Szentendre, Esztergom, Székesfehérvár, Pécs, Kalocsa, Sárospatak műemlékeit, gyűjteményeit. Tanulmányait 1963–1968 között az Eötvös Loránd Tudományegyetemen folytatta, művészettörténészként és középiskolai történelemtanárként végzett. Szakdolgozatát, majd 1974-ben doktori disszertációját is Vayer Lajoshoz írta, témája az ún. Admonti, másként Csatári Biblia volt (Bécs, ÖNB, Cod. Ser. Nov. 2701–2702). Nem volt könyvnyű dolga. Könyvfestészetet az egyetemen akkor sem oktattak, a középkori művészet-hez elsősorban Dercsényi Dezső, Entz Géza és a pályakezdő, későbbi pályatárs Marosi Ernő előadásainak köszönhetően inkább az építészet, (épület-)szobrászat emlékein keresztül vezetett az út. A könyvfestészeti alkotások megismerése ettől függetlenül is komoly nehézséget jelentett, mert a középkori kódexek legtöbb esetben nem egyetlen képet, hanem a díszítés különféle elemeit, miniatúrákat, iniciálékat, lapszéldíszeket

tartalmaznak, amelyek sokszor nem is egyetlen alkotó munkái. Ezeknek a művészettörténeti szakmunkákban is csak töredéke volt reprodukálva, így az integráns egészet képező könyvről és alkotóiról alig lehetett teljes képet kapni. Wehli Tünde maximálisan tudatában volt a problémának, ennek megfelelő körütekintéssel és nagy munkabírással gyűjtötte az anyagot, sőt, még egyetemi hallgatóként elérte azt is, hogy eredetiben tanulmányozhatta dolgozata tárgyát, a Bécsben őrzött kéziratot.³

A tudás megszerzéséhez vezető út nehézségei mellett egy másik, szemléletbeli problémával is szembe kellett néznie. Míg az Admonti Biblia a nemzetközi szakirodalomban Paul Buberl, Georg Swarzenski és Karl Maria Swoboda kutatásai révén már az 1910-es évektől fogva a salzburgi könyvfestészeti produkció 12. század második negyedére datálható emlékeként szerepelt, addig a hazai tudományosság, főként Gerevich Tibor és Berkovits Ilona, kiindulva abból, hogy a Biblia a 12–13. században a csatári Bencés monostor tulajdonában volt, a magyarországi művészet termékének tekintette, helyét a romanika hazai emlékanyagában kereste. Tünde a rá jellemző tisztánlátással foglalt állást a Biblia salzburgi eredete mellett, rámutatva, hogy miért nem lehet a Biblia egyes motívumaihoz hasonlónak vélt, de legtöbbször egymáshoz sem kapcsolódó, egységes csoportba nem rendezhető hazai emlékekből a mű keletkezését illetően érvényes következtetéseket levonni. Eredményei ma széles körben elfogadott tények, de a hetvenes évek hazai könyves szakmájában nem mindenki ismerte el őket. Volt, aki úgy vélte, hogy Tünde megfosztotta a magyar művelődéstörténetet egy jelentős emléktől.⁴ Mindez elsősorban nem a személyes viszonyok szempontjából érdekes, bár a nézeteltérések bizonyos fókig nyilván meghatározták Wehli Tünde szakmai kapcsolatait és mozgásterét, hanem mert némi bepillantást enged a hetvenes évek szakmai körei közötti törésvonalak hátterébe és mert pontosan mutatja Wehli Tündének a történeti hitelesség iránti, mindenféle ideológiától, vélt vagy valós érdekektől mentes kérlelhetetlen elkötelezettségét. Az Admonti Biblia kutatásával Wehli Tünde nagymértékben hozzájárult ahhoz a hazai középkorkutatásban lezajlott paradigmaváltáshoz, amely az Árpád-kor művészeti és kulturális orientációjában a (dél-)német, osztrák vidékek jelentős egyházi központjaival ápolt kapcsolatok meghatározó jelentőségét ismerte fel.

Azt a szűkebb szellemi műhelyt, amelynek segítségével egyrészt elmélyülhetett a könyvtörténeti kutatások nem művészettörténeti részterületeiben (kodikológia, paleográfia), másrészt amelyben maga is taníthatott, a Mezey László által 1974-ben alapított, akkor az Eötvös Collegium keretein belül működött Fragmenta Codicum Kutatócsoportban (a mai HUN-REN-OSZK Fragmenta et Codices Kutatócsoport elődjében) találta meg. Mint a csoport egyetlen művészettörténésze, az ő feladata volt a csoport által katalogizált, a budapesti Egyetemi Könyvtárban, a Központi Szemináriumban

³ Mindezt ma, amikor sok ezer teljes egészében digitalizált középkori kódex áll a kutató rendelkezésére, már nehéz elképzelni, bár a díszesebb kötetek helyszíni tanulmányozásához most is az őrző könyvtár kurátorainak engedélyére, alkalmasint jóindulatára van szükség.

⁴ Valójában természetesen a korszak egyik prominens kulturális központjában készült Biblia egykori csatári jelenléte legalább annyira jelentős művelődéstörténeti tény, mint amennyire érdekes lehetett volna egy román kori óriásbiblia magyarországi keletkezése.

2. Wehli Tünde fiatal lány korában. © A család tulajdonából

(Budapest, Központi Papnevelő Intézet), Esztergom és Sopron gyűjteményeiben őrzött kódextöredékek díszítéseinek meghatározása, de közreműködött például a Mezey László által szerkesztett Szent-László-kötetben, és a Vizkelety András által 1985-ben rendezett kódex-kiállítás katalógusában is.⁵ A szoros együttműködés szakmai-baráti kapcsolatok

⁵ Wehli Tünde: II. Komnénosz János és Piroska-Eiréné ábrázolása a konstantinápolyi Hagia Sophia székesegyház mozaikképén. *Athleta Patriae. Tanulmányok Szent László történetéhez*. Szerk. Mezey László.

kialakulásához, pl. közös vidéki, illetve a környező országokba tett kirándulások szervezéséhez vezetett, Tünde felkészült és lankadatlan útítárs volt. Szintén a csoporton belüli ismeretségeknek volt köszönhető az Egyetemi Könyvtár ősnymtatvány-katalógusának Fodor Adrienne-nel közös összeállítása.⁶

Az évek során Wehli Tünde a könyvtörténettel foglalkozó hazai kutatói közösség egyedüli olyan művészettörténészévé vált, akinek érdeklődési köre a magyar középkor egészére kiterjedt. Szakértelme nélkülözhetetlen volt a könyves szakma minden komolyabb munkája, így az Országos Széchényi Könyvtár *Kincs, Műkincs, Közkincs* (1996), *Cimélia* (2000), *Uralkodók és corvinák* (2002), *Látjátok feleim...* (2009), vagy az ELTE Egyetemi Könyvtár *Mátyás király* (2008) című kiállításai, illetve hazai könyvtárakban őrzött számos illuminált kódex hasonmás-kiadása során.⁷ Mindazonáltal kutatásai nem korlátozódtak a könyvművészetre. Intenzíven foglalkoztatták többek között az ikonográfia kérdései, azon belül a magyar/magyarországi szentek, István, László, Margit, Adalbert, Márton kultusza, vagy a donátorábrázolások hagyománya, valamint a Kovács Éva kezdeményezésére indult OTKA-projekt részeként a középkori magyar uralkodók emlékei,⁸ később, az Intézet pecsétmásolat gyűjteményének vezetőjeként a pecsétművészet és a diplomatika kérdései is.⁹

A Művészettörténeti Intézet munkatársaként megkerülhetetlen résztvevője: szerzője, adott esetben szerkesztője lett a szakma minden jelentősebb vállalkozásának, az Intézet gondozásában készülő romanika és gótika kézikönyveknek, és későbbi összefoglalásoknak,¹⁰ vagy az ezekkel részben párhuzamosan rendezett, alapvető gyűjtő- és feldolgozó-munkára épülő kiállításoknak és konferenciáknak, mint amilyen a székesfehérvári

Budapest, 1980. 237–247.; *Kódexek a középkori Magyarországon*. Kiállítási katalógus / Országos Széchényi Könyvtár. Szerk. Vizkelety András. Budapest, 1985.

⁶ A kötet a szerzőkön kívülálló okokból nem jelent meg.

⁷ *A flamand hóraskönyv. Kísérőtanulmány az Országos Széchényi Könyvtárban őrzött Cod. lat. 205-ös jelzetű gent-brüggei kódex hasonmás kiadásához*. Budapest, 1986.; *Biblia pauperum és előtte a Vita et passio Christi képei a Szépművészeti Múzeum kódexében*. Budapest, 1988. [társszerző: Zentai Loránd]; *Pannonhalmi Evangelistarium. Kísérőtanulmány a budapesti Egyetemi Könyvtár Cod. lat. 113-as jelzetű kódexe hasonmás kiadványához*. Budapest, 1996.

⁸ Ebben a témában egyik jelentős publikációját Szent Erzsébet zsoltároskönyveiről írta: Szent Erzsébet kódexei Cividaleban. *Maradandóság és változás. Művészettörténeti konferencia*. Ráckeve, 2000. Szerk. Bodnár Szilvia et al. Budapest, 2004. 73–84.

⁹ Számos pecsét leírása, bemutatása fűződik a nevéhez pl. a következő katalógusokban: *Megpecsételt történelem. Középkori pecsétek Esztergomból. Kiállítási katalógus / Prímási Levéltár*. Szerk. Hegedüs András. Esztergom, 2000.; *Sigismundus rex et imperator. Művészet és kultúra Luxemburgi Zsigmond király korában 1387–1437*. Kiállítási katalógus / Szépművészeti Múzeum. Szerk. Takács Imre. Mainz, 2006.

¹⁰ Ilyenek: Wehli Tünde – Marosi Ernő: *Az Árpád-kor művészeti emlékei. Képes atlasz*. Budapest, 1997.; Uő: Magyarországi művészet a honfoglalástól 1241-ig. In: Galavics Géza – Marosi Ernő – Mikó Árpád – Wehli Tünde: *Magyar[országi] művészet a kezdetektől 1800-ig*. Budapest, 2001. 9–90.; Az Árpád-kort feldolgozó kézikönyvben, amelynek kéziratait a Művészettörténeti Intézet Adattára MKI-C-I-185 számon őrzi, a 11–13. századi egyház és intézményei, valamint a 11–12. századi falfestészet és az Árpád-kori kódexfestészet témaköreit tárgyalta volna.

3. Wehli Tünde és Tóth Melinda, a háttérben Hegede Béla. Győr, 1985. Ltsz.: HUN-REN BTK, MI-C-I-237 © HUN-REN BTK Művészettörténeti Intézet Adattára, Budapest

Nagy Lajos-tárlat (1982), a Budapesti Történeti Múzeumban megrendezésre került Zsigmond-kiállítás (1987), a Johannes Aquila-konferencia (1989), a *Pannonia Regia* (1994), a *Mons Sacer* (1996), a *Történelem – Kép* (2000), a „*Paradisum plantavit*” (2001), a „*Sigismundus rex et imperator*” (2006), és a Hunyadi Mátyás, a király (2008) kiállítás volt. Állandó munkatársa volt a Saur *Allgemeines Künstlerlexikon*nak és a *Magyar Művelődéstörténeti Lexikon*nak is, utóbbiban főként állat- és növény-szimbólumokról írt.

Míg doktori disszertációjában egyetlen mű monografikus feldolgozását tűzte ki maga elé, addig 1996-ban megvédett kandidátusi értekezése a középkori Magyarország teljes könyvkultúráját tekinti át a possessorok szempontjából.¹¹ Szerénységére jellemző módon adatgyűjtését, amelyben mintegy négyszáz könyvgyűjtő több, mint ezer kötetéről esik szó, Hoffmann Edith 1929-ben megjelent *Régi magyar bibliofilek* kötetének kiegészítéseként adta közre.¹² Hoffmann Edith örökségét Wehli

¹¹ Wehli Tünde „Középkori magyarországi könyvgyűjtők (1000–1526)” című kandidátusi értekezésének vitája. *Művészettörténeti Értesítő*, 46. 1997. 125–129.

¹² Hoffmann Edith: *Régi magyar bibliofilek*. Magyar Bibliofil Társaság 1929. Kiegészített részleges

Tünde nem csak annyiban értékelte, amennyiben az a középkori Magyarország könyvfestészetének kutatásában akkor is – ma is – megkerülhetetlen volt. Nagyra becsülte Hoffmann Edith éleslátását és világos gondolkodásmódját, az anyag megismerése során megszerezhető ismeretek és az ezekre épülő hipotézisek közötti egyértelmű különbségtételt.¹³ Bár Hoffmann Edith lenyűgözően olvasmányos stílusát nem tette magáévá, az ő igényességét tartotta szem előtt, amikor írásaiban került az „elmélet-gyártást”, fegyelemre, tömörségre, a megfogalmazás pontosságára törekedett. Mindazonáltal a nagy előd munkájának folytatásakor, ahogyan azt opponensei, Madas Edit és Sarbak Gábor is hangsúlyozták, egészen más szellemben közelített a témához. Kötetének legnagyobb érdeme nem az, hogy a Hoffmann Edith által tárgyalt 275 könyvre vonatkozó ismereteket aktualizálta, a jegyzetapparátust naprakész állapotba hozta, hanem az, hogy a tárgyalásba 348 új könyvgyűjtő és 874 új könyv bevonásával egyrészt az Árpád-kor évszázadait, másrészt a kevésbé jelentős könyvgyűjteményeket is bevonta. Wehli Tünde a festett kéziratokban nem csak a kiemelkedő művészi alkotást kereste és értékelte, a díszített könyv egészén keresztül, beleértve a szerényebb kivitelezésű, átlagosabb köteteket is, a középkori műveltség legkülönfélébb szegmenseibe igyekezett bepillantást nyerni. Ennek megfelelően fókuszát nem szűkítette le a bibliofil könyvgyűjtő kivételes darabjaira. Figyelme, ahogy írja, „a könyvgyűjtőre, ezen belül a possessorra is kiterjedt. Olyan személyre, aki anyagi lehetőségeinek és kultúrájának, művészi ízlésének megfelelően szerez – másolás vagy készíttetés, illetve vásárlás útján – nem elsősorban a hivatásához, pályájához nélkülözhetetlen könyveket, illetve – amennyiben munkájához kötődnek – többé-kevésbé reprezentatív kialakítású műveket.”¹⁴

Az 1990-es évek második fele fordulatot hozott Wehli Tünde életében. Bár alkalmi megbízások révén korábban is tanított pl. az Eötvös Collegiumban, az ELTE Könyvtártudományi Tanszékén, vagy a Képzőművészeti Főiskola könyvrestaurátor képzésének keretein belül, 1997-ben Urbach Zsuzsa felkérésére bekapcsolódott a frissen alakult Pázmány Péter Katolikus Egyetem Művészettörténet Tanszékének oktató tevékenységébe is. A mindenkorai igényeknek megfelelően különböző témakörben tartott előadásokat és szemináriumokat, főként ikonográfiai ismereteket és a 2006–2007-es tanévtől fogva magyarországi reneszánsz művészetet is tanított. Hozzájárulni egy új tanszék profiljának kialakításához izgalmas, egyben sok energiát követelő feladat volt, és talán ezzel is függött össze, hogy érdeklődési köre bővült: a korábbinál intenzívebben kezdett a reneszánsz művészettel foglalkozni. Könyvismertetésekben, illetve magától értetődő módon kandidátusi értekezésében korábban is figyelmet

reprint. Előszó, kieg., szerk., új jegyz. Wehli Tünde. Budapest, 1992. A kötethez tartozó mutatót ld. Wehli Tünde: Megjegyzések a középkori magyarországi könyvgyűjtőkről és könyvgyűjtési szokásaikról. *Ars Hungarica*, 23. 1995. 3–24. (Laczkó Ibolyával).

¹³ Wehli Tünde két alkalommal is írt Hoffmann Edith munkásságáról: Edith Hoffmann. *Die ungarische Kunstgeschichte und die Wiener Schule 1846–1930*. Ausstellungskatalog / Wien, Collegium Hungaricum. Hrsg. Ernő Marosi. Budapest, 1983. 80–82.; Hoffmann Edith (1888–1945). *Frakkok* II. 205–217.

¹⁴ Wehli Tünde 1997. i. m. 128.

4. Wehli Tünde és Bogyay Tamás, 1986. Ltsz.: HUN-REN BTK, MI-C-I-237
© HUN-REN BTK Művészettörténeti Intézet Adattára, Budapest

fordított a Bibliotheca Corvina történetére, de a Mátyás-kori könyvfestészet, Franciscus de Castello Ithallico és a „lombard hatás” problémái, a Bibliotheca Corvina egyes darabjai, vagy Beatrix királyné olvasási szokásai a 2000-es évek elejétől jelentek meg önálló tanulmányokban írásai között.¹⁵

¹⁵ Wehli Tünde: A budai könyvfestészet Mátyás-kori kezdeteinek kérdéséhez. *Ars Hungarica*, 28. 2000. 19–26.; Uő: La pittura del libro alla corte di re Mattia a Buda. *Nel segno del corvo. Libri e miniature della biblioteca di Mattia Corvino re d'Ungheria (1443–1490)*. A cura di Paola Di Pietro Lombardi, Milena Ricci. Modena, 2002 241–247.; Uő: Influssi lombardi nella miniatura della corte di Mattia Corvino. *Arte Lombarda*, 2003, 3. No 139. 81–86.; Uő: Könyvfestészet Mátyás király budai udvarában. *A holló jegyében. Fejezetek a corvinák történetéből*. Szerk. Monok István. Budapest, 2004. 177–191.; Uő: Mátyás király ferences missaléja. *A ferences lelkiség hatása az újkori Közép-Európa történetére és kultúrájára*. Szerk. Őze Sándor, Medgyesy-Schmikli Norbert. Budapest, 2005. 865–874.; Uő: Beatrix királyné – bibliofil vagy olvasó. „...de még szebb a színház”. *Írások Belitska-Scholz Hedvig emlékére*. Szerk. Somorjai Olga. Budapest, 2010. 200–206.; Uő: „Cuius hec est exemplaris figuratio”. Questions

5. Wehli Tünde és Bajkay Éva. Szolnok, 2000. Ltsz.: HUN-REN BTK, MI-C-I-237
© HUN-REN BTK Művészettörténeti Intézet Adattára, Budapest

Utolsó éveiben egyre több energiát követelt tőle a tanítás, publikálni kevesebbet tudott. Bár az egyetemi oktatás rendszerszintű problémái sok bosszúságot okoztak neki, bizonyára elégedettséggel töltötte el hasznosságának, pótolhatatlanságának tudata. Emellett az előadásokra, szemináriumokra való lelkiismeretes felkészülés során nem egy olyan felfedezést tett, amelyek örömet jelentettek számára, és amelyeknek közlése nyilván szerepelt a tervei között. Hagyatéka az OSZK Kézirattárába, fotógyűjteménye a Művészettörténeti Intézetbe került, jelenleg mindkettő feldolgozás alatt áll. A ránk maradt anyagokból egyszer talán rekonstruálható lesz, mivel foglalkozott volna.

Öröksége így is számottevő, és nem csak azért, mert nagy ismeretanyaggal és nagy munkabírással dolgozott. Wehli Tünde a tudománynak élt, és szakmai igényességéből, a minőség iránti elkötelezettségéből adódóan (önmagával szemben is) kritikus és egyenes, más szóval valóban mértékadó volt. Személyiségének súlya, zárkózottsága nem tette könnyen megközelíthetővé. Éppen ezért fontos megemlíteni, hogy a szakma szeretetétől indítva bármely arra érdemes kutatást, kezdeményezést rendkívül

about an illustrated page from the Tolhopff Corvina. *Bonum ut pulchrum. Essays in Art History in Honour of Ernő Marosi on His Seventieth Birthday*. Eds Livia Varga et al. Budapest, 2010. 405–412.

segítőkéss módon és önzetlenül támogatott, hogy energiáját, munkáját igen gyakran a szakmai közérdeknek rendelte alá. Gondja volt például a Münchenben élt, 1994-ben elhunyt Bogyay Tamás hagyatékának hazaszállíttatására és az Intézetben történő elhelyezésére, Bogyay pályaképének megrajzolására és bibliográfiájának összeállítására, később Tóth Melinda emlékének ápolására.¹⁶ Megközelítésmódjában, részben talán történészi végzettségéből adódóan is, a hagyományos módszerek, a források felkutatása és tisztelete, a fáradhatatlan adatgyűjtés és ismeretszerzés, az ikonográfia és stíluskritika játszották a főszerepet. Anyagközpontú művészettörténetet írt és nem volt újtó. Viszont nincs a középkor magyarországi könyvművészetének olyan időszaka, emlékcsoportja vagy kérdésköre, amelynek a vizsgálatához ne járult volna hozzá: e téren mai tudásunkat jelentős mértékben neki köszönhetjük. Bár néhány évvel fiatalabb volt, ahhoz a generációhoz tartozott, amelynek tagjait a szakma hatvanéves születésnapjuk táján a *Maradandóság és változás* című konferenciával és tanulmánykötettel köszöntötte.¹⁷ Legközvetlenebb munkatásaival, pályatársaival, többek között Marosi Ernővel, Kovács Évával, Tóth Melindával együtt az 1970–1980-as években a középkori Magyarország művészettörténetének az emlékeket újra számbavevő, új alapokra helyező szintézisen fáradozott. Ennek értelmében tájékozódott, minden a témában megjelent művet elolvasott, számosat közülük recenzált. Vidéki tanulmányutakat tett, fényképezett, külföldi és vidéki könyvtárak kódexállományából fotóztatott és rendszerezett. Optimista célkitűzés volt, ami az eredeti koncepció szerinti formájában, a gótika kézikönyvtől eltekintve, nem valósult meg, de számos alpmű megszületését ösztönözte. Wehli Tünde legtöbbször töredékekkel, vagy egy fragmentumaira szakadt múlt emlékeivel dolgozott, de teljességre törekedett.

WEHLI TÜNDE PÁLYAKÉPE

Wehli Tünde (Budapest, 1943. június 5. – Budapest, 2019. november 18.), művészettörténész, történész. Tanulmányait 1963–1968 között az ELTE Bölcsészettudományi Karán végezte. 1968–1969-ben a Művészettörténeti Tanszéken dolgozott, mint kutatási segéderő. 1970-től nyugdíjba vonulásáig (2012. november 30.) az MTA Művészettörténeti Kutató Csoport (ma HUN-REN BTK Művészettörténeti Intézet) munkatársa volt, eleinte segédmunkatársként, majd tudományos munkatársként és főmunkatársként. 1991-től 2010-ig szerkesztette az *Ars Hungarica* szemlerovatát, 1992-től vezette az Intézet pecsétmásolat-gyűjteményét. 1997-től 2018-ig a Pázmány Péter Katolikus Egyetem Művészettörténet Tanszékének rendszeres megbízott előadójaként oktatott. Főbb kutatási területei az európai és magyarországi könyvfestészet (12–15. század), valamint a középkori Magyarország művészete volt. Fiatal korától fogva részt vett az MTA Fragmenta Codicum Kutatócsoport (ma HUN-REN-OSZK Fragmenta et Codices

¹⁶ Bogyay Tamás (1909–1994). *Művészettörténeti Értesítő*, 43. 1994. 275–281.; Uő: Bogyay Tamás és Johannes Aquila. *Ars Hungarica*, 38. 2012. 341–357. Wehli Tünde Tóth Melindáról és Tóth Melindának az Árpád-kori falfestészet kutatásában játszott meghatározó szerepéről szóló írásait ld. alább.

¹⁷ *Maradandóság és változás* 2004. i. m.

Kutatócsoport) munkájában, később a Kovács Éva által vezetett Középkori magyar uralkodók emlékei OTKA-projektnek is aktív munkatársa volt. Doktori disszertációját a salzburgi román kori könyvfestészet egyik főművéről, az ún. Admonti Bibliáról írta, kandidátusi disszertációjában a középkori Magyarország minden jelentősebb könyvtulajdonosának gyűjteményét dolgozta fel. Kitüntetés: 1996: Pasteiner Gyula-emlékérem.

WEHLI TÜNDE BIBLIOGRÁFIÁJA

Bibor Máté János: Wehli Tünde megjelent művei 1975–2013. *Ars Hungarica*, 39. 2013. 242–262.

WEHLI TÜNDE FONTOSABB ÍRÁSAI

Die Admonter Bibel. *Acta Historiae Artium*, 23. 1977. 173–285.; *Az Admonti Biblia* (Wien, ÖNB, Cod. s. n. 2701–2). Budapest, 1977. (Művészettörténeti füzetek, 11); *A középkori Spanyolország festészete*. Budapest, 1980.; Könyvfestészeti és grafikai előképek az 1470 előtti magyarországi falfestészetben. *Ars Hungarica*, 11. 1983. 215–226.; Hoffmann Edith: *Régi magyar bibliofilek. Magyar Bibliofil Társaság 1929*. Előszó, kiegészítés, új jegyzetek. Budapest, 1992.; Szent István kultusza a középkori magyarországi művészetben. *Doctor et apostol. Szent István tanulmányok*. Szerk. Török József. Budapest, 1994. 107–140.; Középkori miniátorok. *Ars Hungarica*, 23. 1995. 215–220.; Megjegyzések a középkori magyarországi könyvgyűjtőkről és könyvgyűjtési szokásaikról. *Ars Hungarica*, 23. 1995. 3–24.; *Az Árpád-kor művészeti emlékei. Képes atlasz*. Budapest, Balassi, 1997. [társszerző: Marosi Ernő]; La figure de saint Martin dans l'art médiéval de Hongrie. *Mémoires de la Société Archéologique de Touraine*, 63. 1997. 279–289.; A budai könyvfestészet Mátyás-kori kezdeteinek kérdéséhez. *Ars Hungarica*, 28. 2000. 19–26.; Admonti Biblia, Magyar Anjou Legendárium. *Három kódex. Az Országos Széchényi Könyvtár millenniumi kiállítása*. Szerk. Karsay Orsolya, Földesi Ferenc. Budapest, 2000. 19–69., 71–120.; Szent Adalbert ábrázolása a középkori magyarországi művészetben. *Ezer év Szent Adalbert oltalma alatt*. Szerk. Bárdos István, Hegedűs András. Esztergom, 2000. 165–172.; Magyarországi művészet a honfoglalástól 1241-ig. In: Galavics Géza – Marosi Ernő – Mikó Árpád – Wehli Tünde: *Magyar[országi] művészet a kezdetektől 1800-ig*. Budapest, 2001. 9–90.; Das Ungarnbild in der europäischen Klosterkultur vom 11. bis zum 13. Jahrhundert. *Bayern – Ungarn Tausend Jahre. Aufsätze zur Bayerischen Landesausstellung 2001. Vorträge der Tagung „Bayern und Ungarn im Mittelalter und in der frühen Neuzeit“ in Passau 15. bis 18. Oktober 2000*. Hrsg. Herbert W. Wurster, Manfred Treml, Richard Loibl. Passau, 2001. 43–52.; La pittura del libro alla corte di re Mattia a Buda. *Nel segno del corvo. Libri e miniature della biblioteca di Mattia Corvino re d'Ungheria (1443–1490)*. Catalogo della mostra. Modena, Biblioteca Estense Universitaria. A cura di Paola Di Pietro Lombardi, Milena Ricci. Modena, 2002. 241–247.; Szent István király ábrázolása a középkori

6. Tóth Melinda, Kerny Terézia és Wehli Tünde Tóth Melinda köszöntésén, 2009-ben.
Magántulajdon

magyarországi művészetben. *Szent István és az államalapítás*. Szerk. Veszprémy László. Budapest, 2002. 162–172.; *Influssi lombardi nella miniatura della corte di Mattia Corvino*. *Arte Lombarda*, 139, 2003, 3. 81–86.; *Könyvfestészet Mátyás király budai udvarában. A holló jegyében. Fejezetek a corvinák történetéből*. Szerk. Monok István. Budapest, 2004. 177–191.; *Das Verhältnis von Schrift und Bild in ungarischen Handschriften vor 1300*. *Régionalisme et internationalisme. Problèmes de paléographie et de codicologie du moyen âge. Actes XVe Colloque du Comité International de Paléographie latine. (Vienne, 13–17 Septembre 2005)*. Ed. Otto Kresten, Franz Lackner. Wien, 2008. 99–112. [társ szerző: Veszprémy László]; *A Képes Krónika könyve*. Budapest, 2009. [társ szerző: Veszprémy László]; *Az Érsekújvári Kódex illusztrációi. Könyvfestés a margitszigeti dominikánák kolostorában 1530 körül „Látjátok feleim...”*. *Magyar nyelvemlékek a kezdetektől a 16. század elejéig*. Kiállítási katalógus / Országos Széchényi Könyvtár. Szerk. Madas Edit. Budapest, 2009. 158–172.; *Árpád-házi Szent Margit ábrázolása egy lombard reneszánsz metszeten és Juan de Borgoña egy táblaképén. Művészettörténeti Értesítő*, 63. 2014. 107–117.; *Gertrúd királyné imakönyvvel a kezében. A zsoltártól a rózsaszín regényig. Fejezetek a magyar női művelődés történetéből. Tanulmánykötet és adattár a Petőfi Irodalmi Múzeum és az MTA Bölcsészettudományi Kutatóközpont Művészettörténeti Intézete együttműködésében a Petőfi Irodalmi Múzeumban rendezett kiállításához*. Szerk. Papp Júlia. Budapest, 2014 61–62.; *Emlékezés Tóth Melindára, Tóth Melinda és az Árpád-kori falfestészet. Echo simul una et quina. Tanulmányok a pécsi székesegye-*

háziról. Tóth Melinda emlékére. Szerk. Heidl György, Raffay Endre, Tüskés Anna. Pécs, 2016. 11–26., (305–306.), 243–250. (316– 317.); „Látvány és tradíció”: a budapesti Egyetemi Könyvtár néhány kódexének, kódextöredékének iniciáléi a kiállítás tematikája szempontjából. Kiállítás megnyitó, ELTE, EK. 2016. 06. 07. http://lis.elte.hu/KONYVTAR/pdf/2016-06-07-Wehli_Tunde-Latvany_es_tradicio.pdf, http://lis.elte.hu/KONYVTAR/pdf/2016-06-07_Inicial_kiallitas_Wehli-Tunde-Latvany_es_tradicio.pdf (utolsó letöltés: 2022. 08. 20.); Megjegyzések a középkori zágrábi székeskáptalan néhány liturgikus kódexéhez. *Művészettörténeti Értesítő*, 65. 2016. 5–25.; Szent László-ábrázolás egy Bécsben 1509-ben nyomtatott könyvben. *Kárpát-haza Füzetek*, 3. 2017. No 6. 24–25.; A besztecebányai kancionálé könyvfestészeti szempontból. *Bivio, Tanulmányok az Evangélikus Országos Könyvtár Műhelyéből*, 2018. 48–63.

WEHLI TÜNDÉROL SZÓLÓ MÉLTATÁSOK

Marosi Ernő laudációja Wehli Tünde Pasteiner-éremmel való kitüntetése alkalmából. *Művészettörténeti Értesítő*, 49. 2000. 326–327.; Kerny Terézia: Wehli Tünde. *Ars Hungarica*, 37. 2011. 145.; *Liber decorum. Wehli Tünde köszöntése.* Szerk. Boreczky Anna, Kerny Terézia, Szakács Béla Zsolt. *Ars Hungarica*, 39. 2013. 1–268.; Jékely Zsombor: In memoriam Wehli Tünde. <https://jekely.blogspot.com/2019/11/in-memoriamentunde-wehli-1943-2019.html> (Utolsó letöltés 2022. 08. 22).